

A vállalkozások reakciói az energiaárak növekedésére – a kiadások csökkentésére hozott lépések

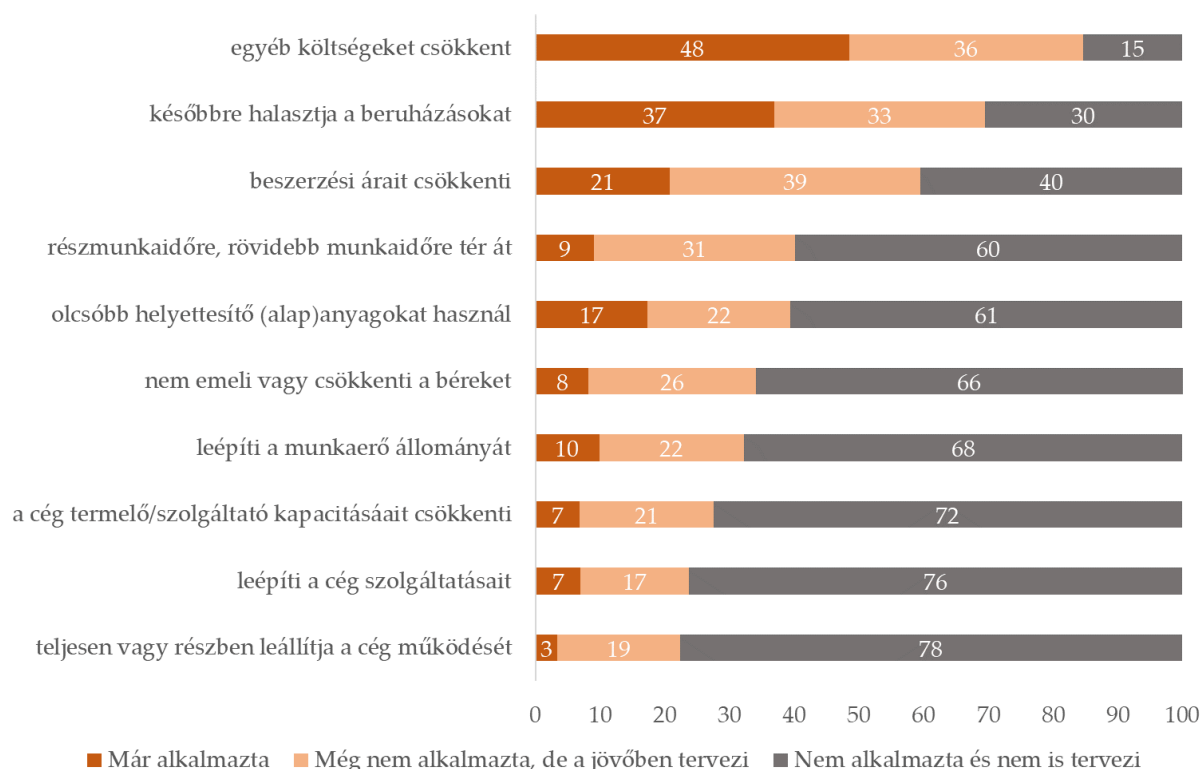
2022. szeptember 26. és október 5-e között zajlott az MKIK GVI energiaárak emelkedésének hatásait vizsgáló kérdőíves adatfelvétele. Ennek keretében 1378 hazai vállalkozás válaszolt az áremelkedéssel kapcsolatos tapasztalataira és az erre adott reakcióira vonatkozó kérdésekre. Az alábbi elemzésünkben a vállalkozások által meghozott kiadáscsökkentő és energiatakarékosági lépéseket mutatjuk be.

Kiadáscsökkentő lépések a cégek működésében

Az adatfelvétel lezárásáig a vállalkozások több, mint fele (56%) már bevezetett valamilyen működését érintő kiadáscsökkentő lépést az energiaárak növekedésének hatására. Közel felük az egyéb költségei csökkentését próbálta csökkenteni, 37%-uk a tervezett beruházásait későbbre halasztotta, körülbelül ötödük a beszerzési árait próbálta csökkenteni, illetve olcsóbb helyettesítő alapanyagokat használt. A válaszadó vállalkozások tizede döntött munkaerő leépítés mellett. A vállalkozások kevesebb, mint 10 százaléka rövidített munkaidőt vagy részmunkaidőt vezetett be, a béremelések elhalasztása mellett döntött vagy a cég szolgáltatásait vagy termelő kapacitásait építette le. A vállalkozások 3%-a jelezte, hogy részben vagy egészében leállította a működését az áremelkedések hatására.

A következő fél évben a válaszadó vállalkozások kétharmada tervez legalább egy cég működését érintő kiadáscsökkentő lépést. A cégek további 39%-a a beszerzési árait csökkentené, 36%-uk egyéb költségeket csökkentene, 33%-uk pedig beruházásokat halasztana el. A cégek viszonylag nagy része tervez szükség esetén munkaerőgazdálkodást érintő lépéseket, így részmunkaidő bevezetését (31%), a bérek nem emelését vagy csökkentését (22%) vagy leépítést (22%). A vállalkozás működtetésével kapcsolatos lépéseket mindeztáig viszonylag kevesen vezettek be, a cégek körülbelül ötöde viszont tervez ilyen lépéseket a következő fél év folyamán: a termelőkapacitás csökkentését a vállalkozások 21%-a, a cég szolgáltatásainak leépítését 17%-a tartja elképzelhetőnek, míg esetleges leállással a cégek 19%-a számol a következő időszakra vonatkozóan.

1. ábra: Bevezette-e vagy tervezi-e bevezetni a következő félévben az Ön cége a következő kiadáscsökkentő lépéseket az energiaárak növekedésének hatására? (százalék, N=1055-1125)

Forrás: MKIK GVI 2022

Leépítést kiemelkedően magas arányban alkalmaznak (20%) vagy terveznek alkalmazni (47%) a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazatban működő cégek. A turizmus mellett legnagyobb arányban az ipari (27%) és a kereskedelmi (23%) cégek tartják elképzelhetőnek, hogy leépítést alkalmaznak az elkövetkező fél évben. Kapacitáscsökkentést, a szolgáltatások leépítését és a leállást a legmagasabb arányban szintén a turizmusban működő cégek vezetnék be szükség esetén, illetve a körükben a legmagasabb azon cégek aránya, amelyek már jelenleg is ilyen lépésekre kényszerültek.

Az energiaárak növekedésére reagálva az átlagosnál nagyobb arányban halasztották el a béremeléseket vagy csökkentették a béreket/

juttatásokat a logisztikai (13%), a turizmusban működő (11%), a kereskedelmi (10%) és az egyéb szolgáltatást nyújtó (10%) cégek. A bérek és juttatások esetleges csökkentését legmagasabb arányban a turizmusban (52%) a kereskedelemben (25%), az iparban (25%) és az egyéb szolgáltatások területén működő cégek (24%) tervezik. Részmunkaidő vagy rövidített munkaidőt legnagyobb arányban a turizmusban (18%), az egyéb gazdasági szolgáltatások területén (12%) és az egyéb ágazatokban (13%) működő válaszadók vezettek be, míg legnagyobb arányban a szintén a turizmus (52%), a mezőgazdaság (36%), az ipar (35%) és a kereskedelem (34%) ágazatokban tervezik ezt a lépést a következő fél évben.

Az energiafogyasztás csökkentésére vonatkozó lépések

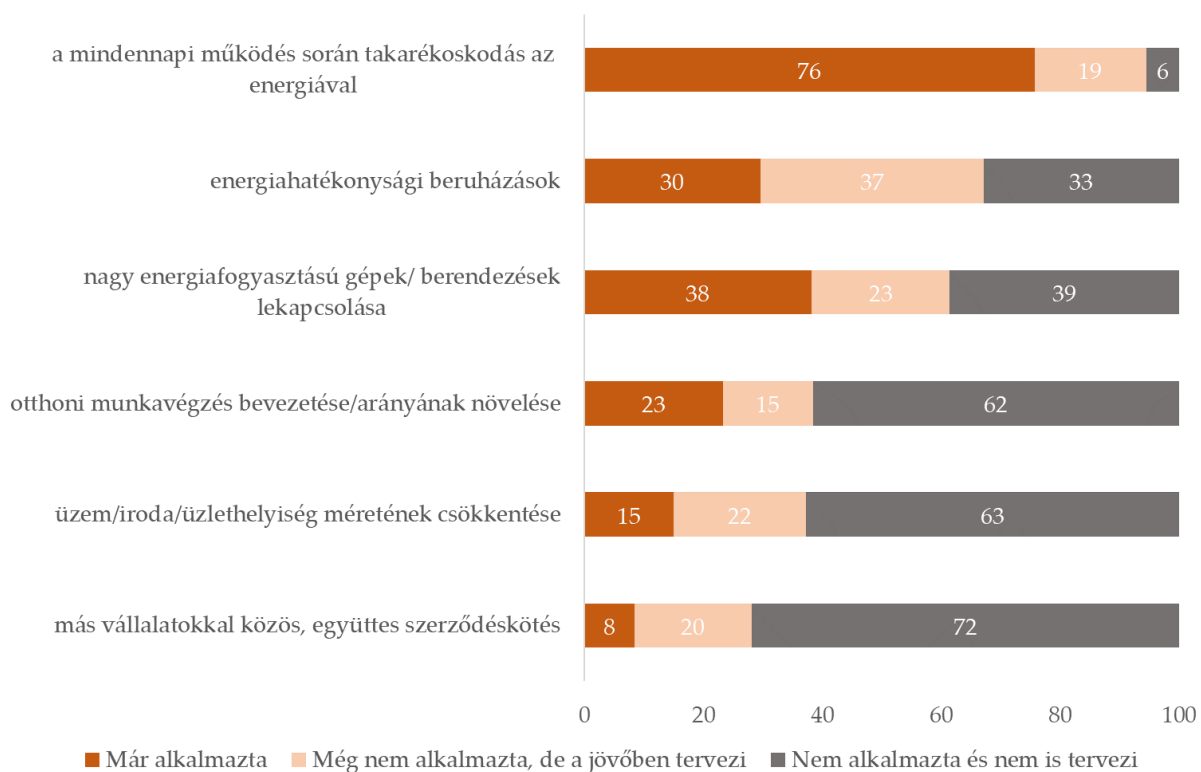
A kiadások mérsékléséhez kapcsolódnak az energiafogyasztás csökkentésére vonatkozó intézkedések és tervek. A cégek 76%-a jelezte, hogy az energiaárak növekedésének hatására a mindennapi működés során igyekszik takarékoskodni az energiával. A vállalkozások körülbelül ötöde még nem vezetett be ilyen típusú lépéseket a cég működésében, de tervezi ezt a következő fél évben. A cégek 38%-a a helyzet hatására a nagy energiafogyasztású gépek és berendezések lekapcsolása mellett döntött, további 23%-uk pedig tervezi ezt a következő időszakra vonatkozóan. A cégek 30%-a eszközölt kisebb vagy nagyobb energiahatékonysági beruházásokat, 37%-uk pedig tervezi ezt. A cégek 23%-a vezette be az otthoni munkavégzést vagy növelte annak arányát (15% pedig tervezi ezt), 15%-a pedig az üzem, iroda vagy üzlethelyiség méretének csökkentésével próbál spórolni. Utóbbi szükség esetén a vállalkozások további 22%-a tervezi a következő fél év folyamán.

Az egyes ágazatok között kiemelkedően magas azon cégek aránya, akik a mindennapi működés során próbálnak takarékoskodni az energiával a turisztikai (88%), a mezőgazdasági (83%) és a kereskedelmi cégek (77%) körében. Az építőipar kivételével ugyanakkor minden ágazat esetében elmondható, hogy 90% feletti azon válaszadók aránya, akik már jelenleg is spórolnak, vagy a közeljövőben tervezik ezt.

Energiahatékonysági beruházásokat legmagasabb arányban az ipari és a logisztikai (37-37%) cégek vezettek be, míg legnagyobb arányban a mezőgazdasági cégek tervezik ezt. A nagyfogyasztású gépek és berendezések

leállításával legnagyobb arányban a turisztikai (60%) és a kereskedelmi (48%) cégek próbálták csökkenteni a költségeiket, míg az üzlethelyiségek, üzemek, irodák méretének csökkentésével szintén a turizmus (22%) és a szállítás-raktározás (20%) területén működő vállalkozások. Otthoni munkavégzést az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó cégek vezettek be a legmagasabb arányban (41%), és köztük a legmagasabb azon cégek aránya is, amelyek a jövőben tervezik ezt. A megújuló energiaforrások használatát vagy használati arányának növelését leginkább a szállítás-raktározás területén működő cégek lépték meg, legnagyobb arányban pedig az iparhoz tartozó (50%) vállalkozások tervezik, hogy ilyen módon kezelik az energiaárak növekedését.

2. ábra: Bevezette-e vagy tervezi-e bevezetni a következő félévben az Ön cége a következő energiahatékonyságot növelő lépéseket az energiaárak növekedésének hatására? (százalék, N=968-1197)

Forrás: MKIK GVI, 2022

A GDP alakulása a 2008-as és a 2020-as válságokhoz viszonyítva, régiós összevetésben

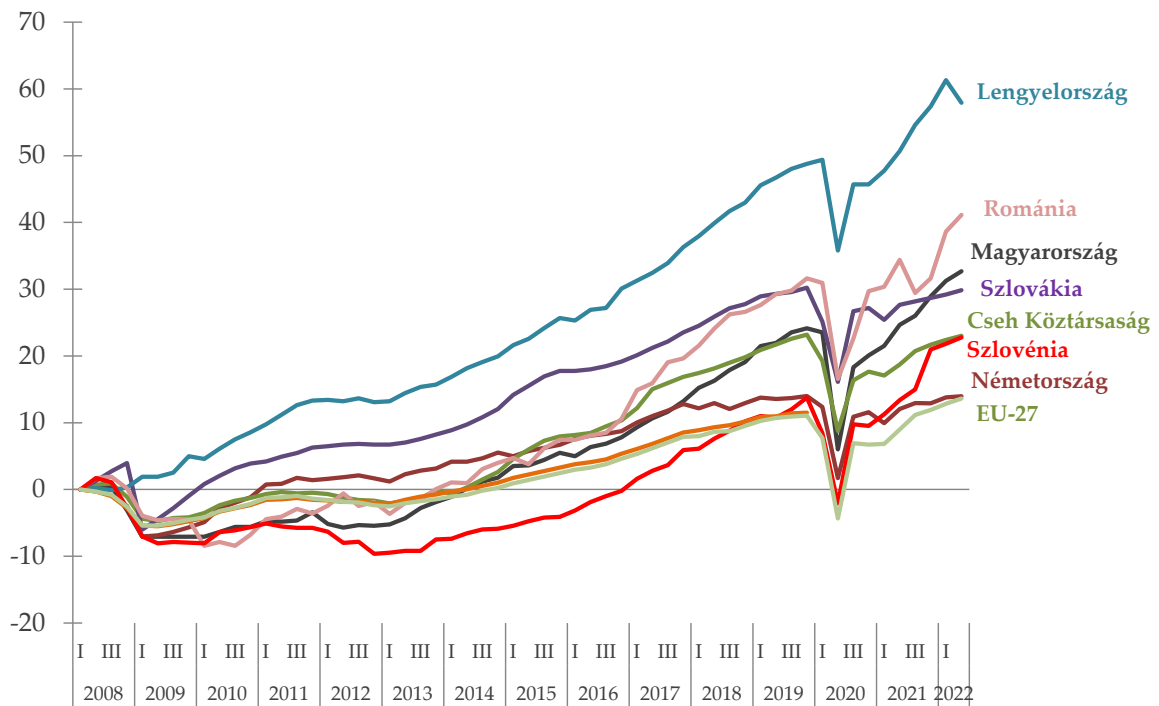
Az alábbi rövid írásunkban a 2008-ban kitört világgazdasági válság és a 2020-ban kitört koronavírus-járvány magyar, illetve a régióba tartozó országok gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze. Ennek indikátoraként a GDP negyedéves változását vizsgáljuk a válságok kezdetétől eltelt időszakokban.

A magyar gazdaság 2008-as válságból való kilábalásának adatai arra mutatnak, hogy Magyarországon a GDP sokkal később érte el a válság előtti szintet, mint Lengyelország, Szlovákia, Németország és Románia esetében (1. ábra). A másik fontos megfigyelés, ami az ábráról leolvasható, hogy 2020. első félévében a koronavírus-járvány hatására kialakuló gazdasági válság különösen súlyosan érintette a magyar gazdaságot, ennek ellenére 2021 folyamán már a régió egyik leggyorsabb növekedési ütemét mutatta Szlovénia és Lengyelország mellett. Ugyanakkor míg 2022. II. negyedévében Magyarországon a GDP 33%-kal állt magasabb szinten a 2008-as világválság előtti (2008. I. negyedév) helyzethez képest, addig Lengyelországban ez az adat 58%, Romániában pedig 41% volt. Ezen időszak alatt tehát a lengyel és a román GDP növekedési üteme is magasabb volt a magyarénál, illetve 2020. első félévében ezek a gazdaságok kisebb visszaesést szenvedtek el. A német gazdaság adataival összevetve szintén az látható, hogy a magyar gazdaság a 2008-as válságból csak lassan tudott kilábalni: a német gazdaság 2011 első negyedévében, míg a magyar csak 2014 harmadik negyedévében érte el a korábbi szintet. A magyar és német gazdaság növekedési üteme közötti különbség 2016-2017 folyamán

megszűnt, 2018-tól pedig a magyar gazdaság növekedési üteme megelőzte a németét. A koronavírus-járvány hatására 2020 első félévében kialakuló gazdasági válság Magyarországot a régióhoz, Németországhoz és az EU-27 átlagához viszonyítva is súlyosabban érintette, az első negyedévhez képest a második negyedévben 14%-os GDP visszaesés következett be. 2021 végére a régió összes országa és az EU-27 átlag is meghaladta a GDP 2020. első negyedévi szintjét, Magyarországon – az uniós átlaggal megegyezően – 2021 negyedik negyedévében a GDP 4%-kal állt magasabb szinten a koronavírus-járvány következtében kialakuló gazdasági válság kezdetéhez (2020. I. negyedév) képest. 2022. második negyedévében ez az adat már 7% volt, a magyar gazdaságnál a régióban csak a román (8%) és a szlovén (13%) gazdaság regenerálódott nagyobb mértékben. 2020 első félévében azonban a koronavírus-járvány következtében kibontakozó gazdasági válság súlyosabban érintette a magyar gazdaságot, ami azt jelenti, hogy a két ország növekedési ütemei közötti különbség 2008-hoz viszonyítva ismét csökkent. A mélypontot követően 2020 második félévétől a magyar gazdaság növekedési üteme újra a német gazdaság elé került.

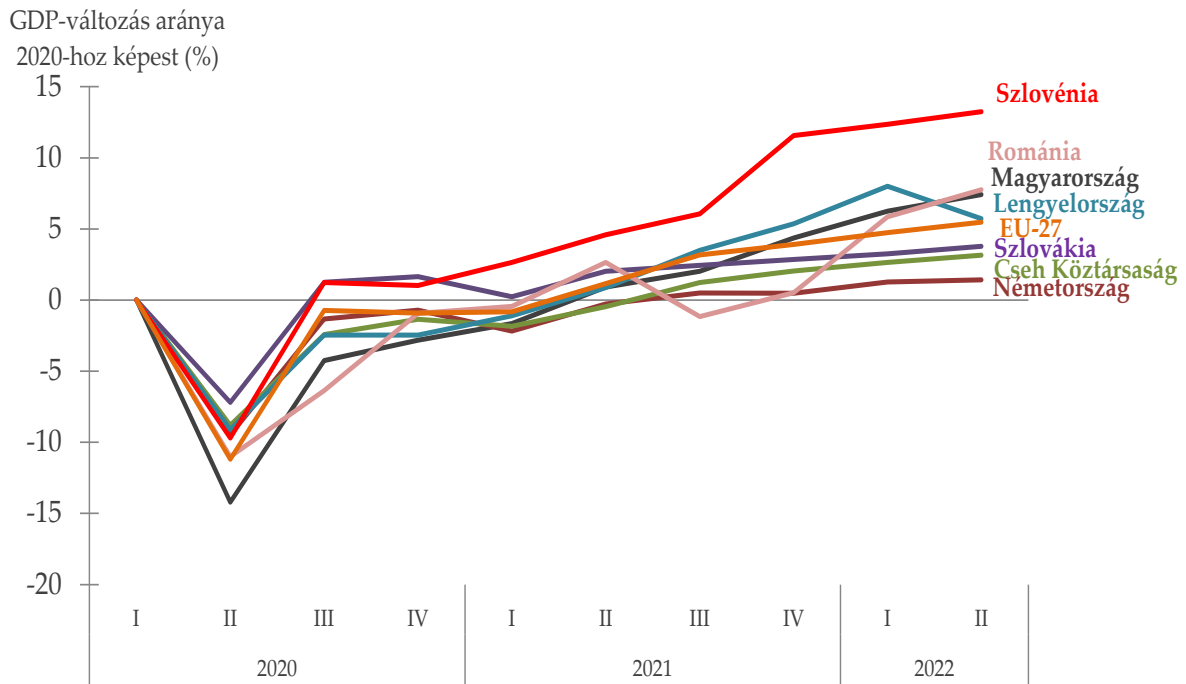
1. ábra: Hol tartunk a 2008-as válsághoz viszonyítva? A GDP változása a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 – 2022 q2)

GDP-változás aránya
2008-hoz képest (%)

Forrás: GVI, saját számítás KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

2. ábra: Hol tartunk a 2020-as válsághoz viszonyítva? A GDP változása a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2020 q1 – 2022 q2)

Forrás: GVI, KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozási időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(október)	5,5%	5,5%	5,5%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(október)	45,1	45,7	47,8
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(október)	84,3	75,6	84,4
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(október)	101,9		101,8
	Munkanélküliségi ráta	(október)	3,7%	3,6%	3,5%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(október)	102,5	106,5	107,8
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(október)	50,4	49,9	52,0
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(október)	49,2	50,0	50,1

¹ <https://www.ifo.de/en/survey/ifo-business-climate-index>

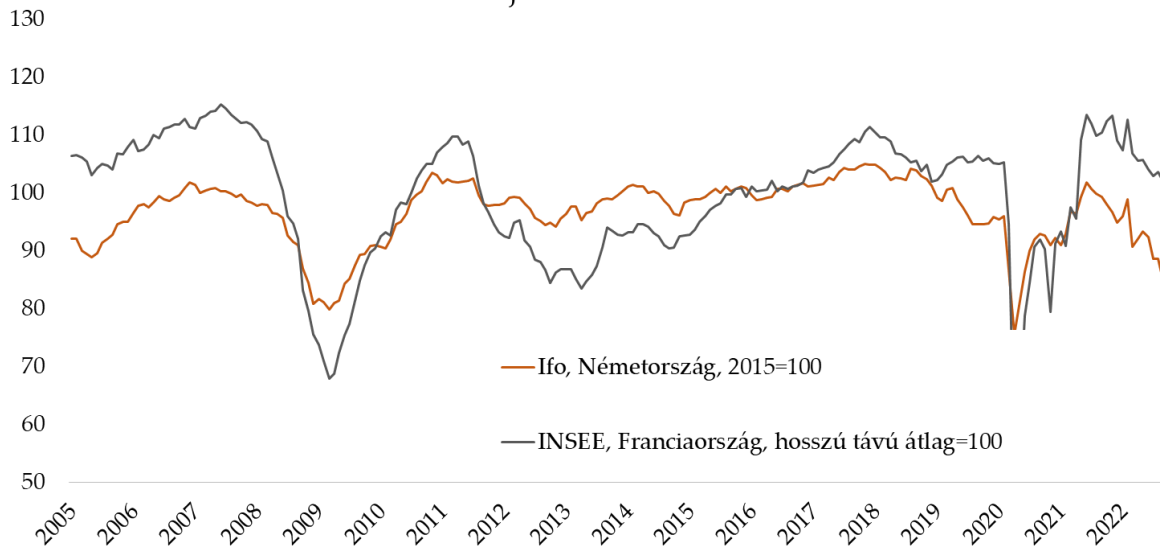
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

További adatok forrása: <https://www.bloomberg.com/markets/economic-calendar>

Németországban az IFO üzleti bizalmi index értéke kis mértékben csökkent szeptemberhez képest. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) az előző hónapoz képest csökkent, és elmaradt a várakozásoktól. A munkanélküliségi ráta ugyanazon a szinten maradt Németországban. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi index kis mértékben nőtt az előző hónapoz képest. Az Egyesült Államokban a CB fogyasztói bizalmi index értéke jelentősen csökkent az előző hónapoz képest, és rosszabbul teljesített a vártnál. Az amerikai feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke szintén csökkent a szeptemberihez viszonyítva. A munkanélküliségi ráta romlott az előző hónapoz képest. A kínai beszerzési index értéke csökkent szeptemberhez képest.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2005. január - 2022. október

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI
1065 Budapest, Lázár utca 10.
Tel: 1/235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Nábelek Fruzsina ügyvezető, MKIK GVI
Bacsák Dániel elemző GVI
Tóth Katalin elemző GVI

Kutatásvezető:

Nábelek Fruzsina
ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2022. október, Budapest,
2022-11-14